

Брюксел, 7 март 2025 г.
(OR. en)

6878/25

JAI 290
FREMP 55

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От: Генералния секретариат на Съвета

До: Делегациите

Относно: Заключение на Съвета относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС: финансиране за насърчаване, защита и прилагане на основните права

– Заключение на Съвета (7 март 2025 г.)

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС: финансиране за насърчаване, защита и прилагане на основните права, одобрено от Съвета на неговото 4082-ро заседание, проведено на 7 март 2025 г.

Заклучения на Съвета относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС:

Финансиране за насърчаване, защита и прилагане на основните права

Въведение

Съветът на Европейския съюз,

- а) **Като припомня** член 2 от Договора за Европейския съюз (по-нататък „ДЕС“), в който се отбелязва, че Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства, които ценности са общи за държавите членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете;
- б) **Като припомня** неделимите и универсални ценности на човешко достойнство, свобода, равенство и солидарност, залегнали в Хартата на основните права на Европейския съюз (по-нататък „Хартата“), тържествено провъзгласени преди 25 години през декември 2000 г., както и задължението на държавите членки да гарантират правата и свободите, залегнали в нея, когато прилагат правото на Съюза, в съответствие с член 51 от Хартата;
- в) **Като припомня** член 6, параграф 1 от ДЕС, съгласно който Съюзът признава правата, свободите и принципите, определени в Хартата, която има същата юридическа сила като Договорите;
- г) **Като припомня** член 8 от Договора за функционирането на Европейския съюз (по-нататък „ДФЕС“), съгласно който Съюзът полага усилия за премахване на неравенствата и за насърчаване на равенството между мъжете и жените във всички свои дейности, и член 10 от ДФЕС, съгласно който Съюзът се стреми да се бори срещу всяка форма на дискриминация при определянето и осъществяването на своите политики и дейности;
- д) **Като изтъква**, че особено с оглед на промените в обществото, социалния напредък и научното и технологичното развитие е необходимо да се засилят насърчаването и защитата на ценностите и правата, залегнали в член 2 от ДЕС и в Хартата, и да се гарантира правилното прилагане на Хартата;

- е) **Като отбелязва**, че тъй като дейностите, които допринасят за насърчаването и защитата на основните права, обикновено са с нетърговски характер, те изискват механизми за финансиране и че създаването, разработването, поддържането и наблюдението на такива механизми продължава да бъде важен ангажимент на Съюза;
- ж) **Като изтъква**, че осигуряването на адекватно и прозрачно финансиране за организациите на гражданското общество (по-нататък „ОГО“) и защитниците на правата на човека, които продължават да бъдат съществен елемент от системата на взаимозависимост и взаимоограничаване и които допринасят за насърчаването и защитата на ценностите на Съюза, включително принципите на правовата държава, е от решаващо значение за изграждането и поддържането на общество, в което водещи са ценностите на Съюза;
- з) **Като припомня** ангажимента на Съюза за подкрепа на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в световен мащаб чрез различни инструменти за финансиране на външната дейност, включително Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество – Глобална Европа (ИССРМС – Глобална Европа), и като отбелязва значителната роля на финансирането, предоставяно от Европейския съюз в областта на правата на човека;
- и) **Като изтъква отново, че** е важно да завърши процесът по присъединяване на Съюза към Европейската конвенция за правата на човека в съответствие с член 6, параграф 2 от ДЕС, за да се подобрят съгласуваността и последователността в защитата на основните права и да се укрепи още повече защитата на основните права в Европа;
- й) **Като изразява съжаление** относно продължаващите и широко разпространени тежки нарушения на правата на човека в световен мащаб, като например тези след руското нашествие и последвалата агресивна война срещу Украйна, чиято трета годишнина е сериозно напомняне, че основните права и свободи не следва да се приемат за даденост и че защитата им е споделена отговорност на държавите членки, институциите на Съюза и други засегнати международни участници;
- к) **Като приветства** представения от Комисията „Годишен доклад за 2024 г. относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС: Финансиране за насърчаване, защита и прилагане на основните права“ (по-нататък „Доклада за Хартата от 2024 г.“), в който се прави преглед на развитието в областта на финансирането на основните права;

- л) **Като приветства** значителния принос на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), който включва, наред с другото, предоставяне на ценен експертен опит и проучвания относно Хартата, като например неотдавнашния доклад относно „Фондове на ЕС: Гарантиране на спазването на основните права“. Примерите за други важни ангажименти на FRA в тази област включват насърчаването на осведомеността относно Хартата чрез многоезични инструменти за обучение, като Charterpedia и специфични модули за обучение, както и съвместното организиране, заедно с Комисията, на годишното събитие CharterXchange.

Финансиране за насърчаване, защита и прилагане на основните права

Съветът на Европейския съюз подновява ангажимента си за непрекъснато прилагане на Хартата и, без да предопределя резултатите от бъдещите преговори по следващата многогодишна финансова рамка (наричана по-долу „МФР“), одобрява следните заключения.

Съветът на Европейския съюз,

1. **Подчертава** първостепенното значение и взаимно подсилващата се роля на различните източници на финансиране, които допринасят за насърчаването, защитата и прилагането на основните права; това включва средства, предоставени и изплатени от Съюза, държавите членки, частни дарители и международни организации.
2. **Отчита** централната роля на организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека в прилагането на политиките на Съюза в областта на основните права в държавите членки, както и важното значение на съществуващото финансиране от Съюза за техните дейности. Съветът също така отчита важната роля на настоящите програми на Съюза за финансиране на съответните дейности на националните, регионалните и местните органи в тази област, както и на програмите, които укрепват и подобряват правосъдните системи и допринасят за обучението на практикуващите юристи.
3. **Подчертава** засиления акцент на Комисията върху насърчаването на ценностите на Съюза и основните права, което във връзка с финансирането и в контекста на МФР за периода 2021 – 2027 г. включва значително увеличаване на бюджета на програмата „Граждани, равенство, права и ценности“.

4. **Отчита**, че въз основа на Финансовия регламент при изпълнението на финансирането от Съюза и бюджета на ЕС държавите членки и Комисията носят отговорност за гарантиране на спазването на Хартата в съответствие с член 51 от нея и за зачитане на ценностите на Съюза, залегнали в член 2 от ДЕС, които са от значение за изпълнението на бюджета.
5. **Отчита** колко е важно да се гарантира, че ценностите на Съюза и Хартата ефективно се прилагат и зачитат на практика и че финансовите интереси на Съюза са защитени. Във връзка с това Съветът изтъква отново, че съществува ясна връзка между зачитането на принципите на правовата държава и Хартата, от една страна, и финансирането от Съюза, от друга страна.
6. **Подчертава** решаващата роля на Регламента за общоприложимите разпоредби (ROP), в член 9 от който се изисква държавите членки и Комисията да гарантират зачитането на основните права и спазването на Хартата при усвояването на средствата, обхванати от ROP, по-специално за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация, както и да насърчават достъпността за хората с увреждания и да интегрират аспекта на равенство между половете в подготовката, изпълнението, мониторинга, докладването и оценката на програмите. Освен това, в съответствие с хоризонталното отключващо условие за ефективното прилагане и изпълнение на Хартата (ХОУ за Хартата), посочено в приложение III към ROP, от държавите членки се изисква да създадат ефективни механизми за гарантиране на спазването на Хартата на всички етапи на програмиране и изпълнение, за да се възстановят разходите във връзка с тези средства.
7. **Отчита** значението и постиженията на специалните програми на Съюза за финансиране, по-специално програмата „Граждани, равенство, права и ценности“, която е най-големият фонд на Съюза, предназначен за насърчаване на основополагащите ценности и основните права на Съюза в рамките на ЕС, като утвърждава един Съюз на равенството, справедливостта, правата и ценностите. Програмата е основен източник на пряко финансиране за широк кръг участници, по-специално ОГО, включително организации, действащи на национално, регионално, местно и низово равнище.

8. **Приветства** широкия спектър от тематични области, в които финансирането от Съюза е допринесло за защитата и прилагането на основните права, залегнали в Хартата. Разнообразието от обхванати области отразява постоянната необходимост от интегриране на основните права в различните сектори на политиката и пряко се изразява в удовлетворяване на конкретни нужди. Например специалната подкрепа включва непрекъснато повишаване на осведомеността и изграждането на капацитет в областта на основните права (програма „Граждани, равенство, права и ценности“), предоставяне на обучение на практикуващите юристи и осигуряване на ефективен достъп до правосъдие, включително чрез цифрови средства (програма „Правосъдие“), създаване на сигурна и безопасна онлайн среда и борба с дезинформацията (програма „Цифрова Европа“) и допринасяне за свободата на медиите, творческата свобода и плурализма („Творческа Европа“). Защитата и насърчаването на основните права се подкрепят и чрез Механизма за възстановяване и устойчивост и Инструмента за техническа подкрепа.
9. **Отчита**, че въпреки значителното финансиране, предоставено от ЕС, държавите членки и други дарители, нуждите от финансиране надвишават предоставеното финансиране.
10. **Подчертава**, че е важно органите, отговарящи за програмирането и усвояването на средствата, да разполагат с необходимия експертен опит, за да гарантират спазването на Хартата. От ключово значение е също така бенефициерите на фондовете да имат цялостно разбиране за процедурите и изискванията, които трябва да бъдат изпълнени.
11. **Отчита** важната роля на финансирането от държавите членки за практическото изпълнение и прилагане на задълженията в областта на основните права, чрез което може да се гарантира защитата на основните права във всички области на политиката, включително на регионално и местно равнище, наред с допълнителното финансиране от ЕС. В много случаи държавният бюджет е основният източник на финансиране за националните институции по правата на човека (по-нататък „НИПЧ“), органите по въпросите на равенството и омбудсманите, чиято първостепенна роля в насърчаването и защитата на основните права е неocenима. Освен това, в допълнение към финансирането от ЕС, националното финансиране често е основният източник на финансиране за ОГО.

12. **Подкрепя** Сметната палата, Европейската служба за борба с измамите (OLAF) и Европейската прокуратура във функциите, които изпълняват в рамките на съответните си мандати при извършването на одити и разследвания на нередности или престъпления, засягащи финансовите интереси на Съюза, което може да включва случаи на злоупотреба със средства, предназначени за насърчаване, защита и прилагане на основните права.

Съветът на Европейския съюз приканва държавите членки:

13. **Да определят и да улесняват** работата на националните звена за връзка по въпросите на Хартата, на които, съгласно стратегията на Комисията за укрепване на прилагането на Хартата на основните права в ЕС, е възложено да оптимизират потока от информация и най-добри практики във връзка с Хартата и да координират усилията за изграждане на капацитет в държавите членки. Съветът отбелязва, че тяхното определяне и дейности са от ключово значение за съгласуваното прилагане на Хартата. Той също така взема под внимание националните звена за връзка по програма „Граждани, равенство, права и ценности“, на които е възложено да разпространяват информация и да повишават видимостта и достъпността на програмата „Граждани, равенство, права и ценности“, и призовава държавите членки да улеснят сътрудничеството между тези две функции.

14. **Да осигуряват, в рамките на националните бюджетни процедури,** наличието и равния достъп до национално основно и проектно финансиране за ОГО, защитниците на правата на човека и други участници, които защитават и насърчават прилагането на основните права в държавите членки. За да се повиши ефективността на това финансиране, от първостепенно значение е националните органи да бъдат прозрачни по отношение на наличното финансиране, поканите за представяне на предложения за финансиране да бъдат публикувани и лесно достъпни, а разпределението на финансирането да се извършва по независим и прозрачен начин.

15. **Да осигуряват** достатъчно и стабилно финансиране за дейностите на правителствените, регионалните и местните органи, които улесняват изпълнението и прилагането на Хартата и подкрепят насърчаването, защитата и прилагането на основните права на всички равнища на управление.
16. **Да осигуряват, в съответствие с националната бюджетна рамка,** подходящо финансиране за НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите, което отразява техните мандати съгласно правото на ЕС, както и мащаба и обхвата на настоящите предизвикателства в областта на защитата на основните права. Чрез предоставянето на експертен опит на високо равнище в областта на основните права, наблюдението на прилагането на Хартата, осигуряването на подкрепа за жертвите на нарушения на основните права и за лицата в уязвимо положение, сътрудничеството с националните институции и повишаването на осведомеността относно основните права в обществото, НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите непрекъснато допринасят за запазването и защитата на общите ценности, залегнали в член 2 от ДЕС и в Хартата.
17. **Да осигуряват** справедливо и прозрачно финансиране в областта на насърчаването, защитата и прилагането на основните права и въздържане от произволно намаляване на финансирането, което би могло да противоречи на задължението на държавите членки да зачитат общите ценности, залегнали в член 2 от ДЕС и Хартата.

Съветът на Европейския съюз,

18. **Приветства** непрекъснатата работа, извършвана от Комисията в сътрудничество с FRA за по-нататъшно укрепване на прилагането на Хартата. По-специално стратегията на Комисията за укрепване на прилагането на Хартата на основните права в ЕС съдържа мерки в подкрепа на прилагането на основните права до 2030 г. Стратегията потвърждава централната роля на финансирането в подкрепа на прилагането на политиките на ЕС в държавите членки и призовава държавите членки и Комисията да гарантират, че финансираните от ЕС проекти са в съответствие с Хартата. Съветът взема под внимание и трудностите, пред които е изправено гражданското общество при достъпа до финансиране – предизвикателство, отразено и в годишния доклад за 2022 г. относно прилагането на Хартата – „Процъфтяващо гражданско пространство за отстояване на основните права в ЕС–2022“.

19. **Приветства** работата на Комисията, насочена към оказване на допълнителна подкрепа на организациите на гражданското общество, включително чрез обявеното създаване на Платформата на гражданското общество.

Съветът на Европейския съюз приканва Комисията:

20. **Да продължи да проучва и развива** полезни взаимодействия между финансирането от Съюза и държавите членки, обхващащи насърчаването, защитата и прилагането на основните права. На практика това може да се постигне, наред с другото, чрез непрекъснато обмисляне на оптималното използване на съществуващите фондове, отчитане на специфичните нужди на бенефициерите, осигуряване на сътрудничество и наличие на финансиране на регионално и местно равнище, както и чрез осигуряване на ефективни системи за публикуване и докладване и предприемане на мерки за предотвратяване и смекчаване на злоупотребите със средства на равнището на ЕС. Тези полезни взаимодействия отразяват и привеждат в действие взаимно допълващото се, макар и уникално, естество на финансирането от Съюза и държавите членки, и съответстват на нарастващото взаимно допълване на националните цели и целите на Съюза в областта на основните права.
21. **Да продължи да насърчава** своите програми за пряко финансиране в областта на основните права и тяхната достъпност за съответните организации, така че отговарящите на условията кандидати да могат да получават навременна информация относно възможностите за финансиране.
22. **Да продължи да утвърждава** достъпността на програмата „Граждани, равенство, права и ценности“ в рамките на МФР за периода 2021 – 2027 г. за широк кръг потенциални кандидати, включително чрез улесняване на процедурите за кандидатстване на всички официални езици на Съюза. Като запазва прозрачността на финансирането, Комисията следва да гарантира, че административната тежест, свързана с процесите на кандидатстване и управление на финансирането, не е прекомерна за кандидатстващите. При разработването на процедурите, които да бъдат следвани от заявителите, Комисията се приканва да продължи да си сътрудничи тясно с националните звена за връзка по програма „Граждани, равенство, права и ценности“, за да се възползва от техния експертен опит относно практическите предизвикателства, пред които са изправени на равнището на държавите членки. Същевременно Комисията следва да продължи да предоставя целево финансиране, за да отговори на неотложните и нарастващи обществени потребности и предизвикателства в областта на основните права.

23. **Да продължи да участва активно** в открит и прозрачен диалог с ОГО и защитниците на правата на човека, като взема предвид техния експертен опит в процеса на изготвяне на политики, **и да подкрепя** ОГО при разглеждането и решаването на въпроси, свързани с основните права, включително на местно равнище. Тази подкрепа следва да включва постоянен акцент на програмата „Граждани, равенство, права и ценности“ върху ОГО.
24. **Да продължи да предоставя** специални, преки възможности за финансиране на ОГО с цел подкрепа на ефективни и устойчиви проекти в рамките на съществуващите програми за финансиране. Тази подкрепа следва да включва наличието на многогодишно финансиране, даващо възможност за по-добро изпълнение на проекти, които поради самото си естество изискват дългосрочно планиране в съответствие с принципите на прозрачност и отчетност.
25. **Да продължи сътрудничеството** с Европейския комитет на регионите за повишаване на осведомеността относно ролята на местните и регионалните власти в прилагането и популяризирането на Хартата, като се използват успешните проекти, финансирани от Съюза, изпълнявани от градовете и техните мрежи.
26. **Да продължи да гарантира** отделянето на голямо внимание върху въпросите, свързани с основните права, в съответствие с член 21 от ДЕС и, в рамките на настоящата МФР, чрез инструменти за финансиране на външната дейност, включително Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП III) и Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество (ИССРМС – Глобална Европа).
-